

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. шва. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 11—12 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'30 ал.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'30 ал., Німеччині 7'30
ал., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей. Болгарії 7'50
ал., Австрії 7'50 ал. Зали-
адреси 1 зол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Місяць книжки.

Львів, 2 жовтня 1925.

Минулого року святкували ми 350-літній ювілей українського друкованого слова; минулого року шанували ми пам'ять першого українського друкаря Івана Федорова, що в р. 1574 випустив у Львові першу українську книжку; минулого року Загальний Збір Товариства „Просвіта“ постановив проголосити місяць жовтень місяцем української книжки.

Саме стоїмо на порозі того місяця, присвяченого пошануванню книжки. А те пошанування можемо висловити тільки одним способом: — поширенням її в найдавніші закутки Землі Української.

Кожний культурний народ шанує своїх славних людей: історичних діячів, витезів, поетів, письменників, творців нового життя. Шанує їх діла, вчинки, досягнення, єднає їх діла з ними в одну цілість, творить безперервний ланцюг, що єдина нинішня з вчорашнім, що відтворює історично-культурну безперервність життя нації.

Тим більше повинні ми шанувати книжку, яка відтворює її діла й досягнення, яка вчить нас, як жити та розвивалися минулі покоління, яка навчає нас, як жити й розвиватися нам в гармонії з духом часу, з постулатами нової доби, як підтримати й зміцнити ту нитку, що важе нас в одну цілість, в одну громаду.

Книжка! Чи не відтворює нам вона думки і замислення цілих століть, передових діячів людства в цілім поході століть? Чужа не напоює вона нас нектаром знання великих творців, філософів, учених? Чи не прояснює вона нам таємниці буття і світоглядів? Чи не відкриває всю широчінь всесвіту? Чи не єдина нас з мертвими?

Книжка на перший погляд мертва річ, ланцюг чорних рядків, повязаних дрібними буквами. А пречисто вона вічно жива, безсмертна, що переживає цілі покоління, цілі століття.

Ще більше значіння має книжка для поневоленого народу, бо вона є тим звеном, що лучить громадян одної нації, що говорить про її немирність, що відкриває нові горизонти, що підтримує віру й надію в краще майбутнє.

От чому книжка, українська книжка заслугує на пошану, на благає споріднення з нею, бо вона є цементом нашої культурної єдності, наглядною печаткою творчості нашого духа і наших досвідів та досвідів.

Як же маємо проявити нашу пошану до книжки, як маємо засвідчити нашу культурність?

Поширенням на протязі жовтня цієї книжки, української книжки, в найдавніші закутки, під сідальні стрічки, в ремісничий вартан, в фабричні заводи. Книжка між нарід! — ось ключ, який повинен лунати на протязі цього місяця. Всі — і так нечисленні українські книгарні повинні бути просто в облозі, всі наклади повинні бути використані, щоб створити місце й матеріальну базу під нові книжки, нові наклади.

Однак нехай ніхто не думас, що місяць української книжки є виключно місяцем популярної книжки, книжки — як кажуть — „для народа“. Ні, це є місяць загального пошанування української книжки. Наша інтелігенція має обов'язок не тільки дбати про те, щоб книжка поширилася між народом, але має сама дати приклад свого відношення до цієї книжки. Прикро до того признаватися, а однак так є, що українська інтелігентська хата майже нічим не зазначає свого національного характеру. Можна перейти всю нашу територію здовж і впоперек і рідко прийдесть стрінути хату з українськими книжками, з домашньою бібліотекою, а пречисто — як казав римський філософ Сенека — „життя без книжок є смертю й могилою для живих людей“.

„Ми втратили апетит до друкованого слова — твердив відомий український публіцист і критик А. Ніковський. — А між тим якраз тепер книжка являється найбільшим піонером українського національного відродження, будителем живого духа, носієм культурних цінностей, так потрібних для нашої попареної і потоптаної народної ниви“.

Той апетит треба нам на ново збудити, треба в українській хаті відвести книжці почесне місце, треба засвідчити, що та хата не є хатою анафетів, тільки культурних людей.

І ще одно: буваючи в українських хатах, можна побачити там деякі книжки, але звичайно польські, страховиті польські переклади. Через них польщина втискається всіми щілинами в організм нашої інтелігенції, в її світогляд, в її духову структуру. А пречисто коли українська книжка мала більше прийняття серед загалу, і то в першу чергу інтелігентного, то замість кількох дихавичних видавництв у нас існували б великі наклади, що випускали б великі наклади власної й чужої перекладної літератури.

Таж нас 7 мільонів лише під Польщею. Сім мільонів, але книжка, видана в п'ятьох тисячах примірників розходить на протязі... двадцяти літ. Таж дрібно-хліборобська Данія з 3½ міль. населення має могутні наклади, тисячі книгарень, чудові видавництва з усіх ділянок життя. Таж і мільйонна Естонія нас випереджує на полі видавничого руху. Чехія видає річно шість тисяч книжок в мільйонних накладах. А ми, нас пречисто сім мільонів. Мусимо слухати вимоги до місця в сімй вольних народів, але перш усього мусимо завоювати власними засобами місце в сімй культурних народів.

Правда, важкий час тепер. Однак все таки мусять знайти засоби на найконечніші потреби. Книжка в культурній людини належить до потреб першої необхідності.

Ось над чим нам слід подумати і що нам треба здійснити в місяці жовтні, в місяці української книжки.

Перед новою конференцією.

Мов у неспокій і намотограф! — Невизуальні домагання. — Німці таки пойдуть! — Становище їх у Льонарно.

Телеграми, що інформують щоденно часописного читача голодного на сензації, мають дуже покривлене обличчя, коли вони торкаються такої поважної та далекосяжної справи, як безпека європейського миру. Вони подобають у дечому на затерті фільми у дешевих кінематографах, або навіть на кепські фільмові тексти, яких автори не дуже журяться про звязуючу нитку поодиноких картин, а дозволяються „моральною наукою“, що має прийти на самі кімші, в останній картині.

Всі ті, що з напруженням чекають на вислід нинішніх переговорів європейських держав, а не вдумуються глибше в причини дивних їх взаємин, можуть уявити собі, що остання конференція стане саме такою розяснюючою картиною, яка зв'яже в одну цілість усі попередні. У тягу історичного розвитку народів такі картини можна бачити щойно з дуже далекої перспективи. Сучасні події рідко можна скопити як готову картину.

Такі рефлексії виривають у зв'язку з щораз новими звістками про найблищу нараду міністрів закордонних справ у Льонарно. Як роздуміть відомий французький уряд устами Бріана, що пункт, який виславляє Німеччина перед цією конференцією, є неактуальний, бо не мають аніяку з проєктованою наразі? Неажж Німеччина сама не орієнтується, що що їтижуть

тою анафетів, тільки культурних людей.

І ще одно: буваючи в українських хатах, можна побачити там деякі книжки, але звичайно польські, страховиті польські переклади. Через них польщина втискається всіми щілинами в організм нашої інтелігенції, в її світогляд, в її духову структуру. А пречисто коли українська книжка мала більше прийняття серед загалу, і то в першу чергу інтелігентного, то замість кількох дихавичних видавництв у нас існували б великі наклади, що випускали б великі наклади власної й чужої перекладної літератури.

Таж нас 7 мільонів лише під Польщею. Сім мільонів, але книжка, видана в п'ятьох тисячах примірників розходить на протязі... двадцяти літ. Таж дрібно-хліборобська Данія з 3½ міль. населення має могутні наклади, тисячі книгарень, чудові видавництва з усіх ділянок життя. Таж і мільйонна Естонія нас випереджує на полі видавничого руху. Чехія видає річно шість тисяч книжок в мільйонних накладах. А ми, нас пречисто сім мільонів. Мусимо слухати вимоги до місця в сімй вольних народів, але перш усього мусимо завоювати власними засобами місце в сімй культурних народів.

Правда, важкий час тепер. Однак все таки мусять знайти засоби на найконечніші потреби. Книжка в культурній людини належить до потреб першої необхідності.

Ось над чим нам слід подумати і що нам треба здійснити в місяці жовтні, в місяці української книжки.

торити прилюдно свої претенсії і доказувати їх доцільність?

Уся ця дипломатична гра полишає враження, що кожна з держав хоче продовжувати дискусію, навіть не маючи надії на її успіх, тільки на те, щоб виграти на часі. — може за цей час проясниться загальна політична ситуація. Зрештою держава, що зриває переговори, мусить бути пригтована на дальші наслідки цього кроку і мати вироблені план дальшої акції. А саме цього плану не в силі була би перевести нинішні Франція, ні Німеччина, обі однаково залежні від неясного становища Англії, що грає роль закулісного посередника у нових європейських констеляціях.

Німеччина у відношенні до питання безпеки найдеється в Льонарно менше-більше в такій самій ситуації, як минулого року у Льондоні до питання воєнних відшкодувань. Вона матиме перед собою надто багато виглядів на розв'язку деяких політичних питань, щоб зрештою ще одної виміни гадок. Кабінет Лютра силкуватиметься виторгувати деякі заяви, що задовольняли би всі німецькі партії і що могли би замаскувати уступки, як він буде приневолений сам зробити в деяких основних пунктах. Франції добре відомо, що всі Німці хотіли би почути заяву союзників про їх невинність у спричиненні війни і про хутку евакуацію кольонської смуги.

Та як підготити ці домагання з 231 статтею Версайського договору, підписаного Німеччиною, де кається, що „Німеччина признається... до шкоди спричиненої війною, яка була накинена Німеччиною?..“ Іх можна розяснити тим, що французький уряд давно вже признає повну нереальність численних статей Версайського договору, але не в силі жертвувати всіма його зобов'язками. Коли відкидає теоретичні принципи німецького уряду, такі як війна за війну, а проте хоче з ним далі продовжувати розмову для виведення згоди, то значить, що його потрібує для виведення Версайського договору.

По широкому світі.

В Єрусалимі на „судний день“ поліція перервала Жидам молитву під „плачуною стіною“, зігнавши їх з крісел та лавок. Губернатор Штор заявив на скарги Жидів, що старий турецький закон забороняє Жидам користуватись цими місцями.

Франко-американські переговори в справі воєнних довгів добігають до кінця, але без ніяких конкретних звісток про їх стан. Каїро, фр. мін. фінансів, уже назначив день свого від'їзду. Сподіваються, що Французі одержать обізнання процентів.

Франц. рада міністрів прийняла до відома реанімацію ген. Ліоте, головного полководця в Мероу, висловивши йому подяку за його заслуги.

Муссоліні має бути по звістках англійських часописів поважно недужий, але скривав стая свого здождання. Потвердження цієї звістки покищо нема.

Польща і С. Р. С. Р.

Після відвідин Чічеріна у Варшаві.

Голос польської преси.

Польська преса всіх напрямків посвячує цілі сторінки оцінці значіння відвідин Чічеріна у Варшаві, наважуючи до його загальної тоасти. Подаючи понизше у аналітичних цитатах коротенький перегляд голосів найповажніших органів польської громадської думки, можемо найкраще побачити, які величезні і різноманітні надії покладає Польща на раптову приязнь шлюбного несподіваного союзника, лаяного ще вчора за всі застави як найнебезпечнішого, запеклого, безпартійного й підступного ворога.

Найбільш захопленими є органи інтелі, яка все бачить у візиті Чічеріна здійснення своїх завітних мрій: опертя Польщі об Росію. «Газета Варшавська» (центрального органу Зайонизу Людово-Народового) не наводить слів похвали для заяви Чічеріна:

Якщо п. Чічеріна звідси ми, що радянський уряд має програму зближення між Росією та Польщею, бачить «створення дугою і тривалої приязні», і в додатку розуміє, що умовою виконання цієї програми є «розв'язка питань практичних і конкретних питань» між двома державами, то безумовно ціла Польща зрештою з високим задоволенням таку ініціативу радянського уряду, який є для нас урядом Росії. Во кожний мусить призначити, що ми зрозуміли раніше і глибше, ніж російський народ, як велике значіння для міжнародних відносин може мати зближення між Росією та Польщею, і чому «життєвою необхідністю» для Росії і Польщі є «створення сильної і тривалої приязні». Тому ми хочемо трактувати вчорашню заяву п. Чічеріна не як хвалебний дипломатичний маневр, але як політичну і практичну програму радянського уряду з відношення до Польщі, програму глибокого порозуміння, відповідального величезних інтересам обох наших країн, як висловлює у своїй промові міністр Східних Справ. (Газ. Варш., з 29 вересня, передова стаття п. н. «Заява п. Чічеріна»).

А для ще сильнішого заміркування своїх почувань поміщує «Газ. Варш.» у тому самому числі кількісмову патетичну апострофу відомого ельокуриста Адольфа Новачинського «На візді Ю. Чічеріна».

Минулого тижня на ювілей Петроградської чи Ленінградської Академії Серед 200 європейських учених, що приїхали на те 25-ліття, спеціально сердечні й оваційні були прийняті й найславніша й найбільша Польща наших часів — Кіорі-Скядонська. Маймо надію, що з таким почуванням, з якими вона вітала з

Пітера, з такими буда теж вітати з Варшави керівника загальної політики Унії радянських Республік.

Тої самої, що «Газ. Варш.», політичної фізіономії львівське «Слово Польське» вдарило в не менш урочистий тон:

Ідея польсько-російського зближення з погляду великодержавних інтересів Польщі, підкреслюючи пам'яті рази як історично-природна необхідність, як і наша народжена держава має встоятися і змагатися до могутності, знаходить потвердження з тої сторони, «які життя і дійсність наказує відношувати ідею в діло. Наша за рання політика має перед собою після політичних останніх двох завдань небувалої історичної важливості, до реалізації яких мусить приступити з винятковою енергією, енергією і увагою, просто з винятковою свідомістю історичної відповідальності. (Сл. п.) з 2. X. н. р. вступна стаття п. н. «По декларації п. Чічеріна»).

Орган «польського Стіннеса» Корфанто «Ржечпосполіта» займається зокрема вражіннями варшавської візиту Чічеріна за кордоном.

Для Польщі найцінніша — негайна користь виходить зі зближення політики Берліна і Москви в справі пакту безпеки. Нмд, хочаби позискати упрямле йоване становище в Лізі Націй, змагатися до поладання ст. 16. пакту Ліги, щоб добути більшої свободи рухів відносно Польщі. Тому воноють головним аргументом, що в разі нападу Союзу на Польщу, Німеччина стала би полем боротьби, а безпідпермаршу чужих військ. Тамчасом побут п. Чічеріна у Варшаві і складені тут декларації доказують, що на німці польсько-радянські конфлікти розгадні не заносяться. Іван Штресман не може бути задоволений з цього. Друга негайна користь — це користь вражіння, яке візиту п. Чічеріна зробить у Парижі. Для Франції польський союзник, який є в гарних відносинах з Росією, є багато важливіший від союзника, котрого склади і західні границі є тереном тевої і жупіни. Факт, що польська дипломатія власними силами довела до варшавської маніфестації в так добре психологічно вибраній хвилині — безумовно причисляється до збільшення її престижу. (Жеч. з 1. X. н. р. візит п. Чічеріна — допис париського кореспондента Каз. Смогоржевського).

А проте всі ті виводи є лише теоретичними комбінаціями, що в темряві нащупують ґрунту. Фактично польські публіцисти були так несподівано заскочені приїздом Чічеріна,

Найбільший вибір блаватних товарів на осінній та зимовий 1925 сезон поручає фірма 18-100

АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.

Філія в Тернополі, вул. Мідкевича,
філія в Стрию, площа Пилсудського.

дом, між культурою і творчістю нашого народу з одного, й культурою та творчістю Відня, а з тим і цілого Заходу, з другого боку.

Початки церкви св. Варвари даються від половини XVII століття. Вона збудована як конвікторська лат. церков (костел) Єзуїтів 1652 р., патроном її стала св. Варвара. Звідси й назва пізнішого семінарія: Барбарейм.

Після прилучення Галичини до Австрії (1772) виявилася потреба кращого вишколення й більшої освіти гр.-кат. духовенства. Тому вже дня 7. X. 1775 р. появилося надворний декрет ціс. Марії Тереси, яким церкву разом з конвіктом передано в піддання основаного тоді гр.-кат. семінарія ім. св. Варвари у Відні, що його призначено для приміщення питомців гр.-кат. обряду з цілою монархії, отже для України з Галичини й Закарпаття, для гр.-кат. Румунії, Мадярів і Хорватів. Очевидна річ, що український елемент мав у ньому домінувати (Українці мали забезпечені 26 місць).

З часом зайшла потреба своєї церкви для тих нових горожан гр.-кат. віроісповідання, що їх чи то змінені політичні обставини, чи військова служба загнали до столиці. І хоч цісар Йосиф II, разом з іншими монастирями в Австрії зніс був і семінар св. Варвари, то сам він, після особистих відвідин церкви, надворним декретом з 20 IV. 1784 р. проголосив її парохіяльною

що ще й тепер, після усіх деклярацій, промов і офіційних комунікатів, виявляють подиву гідну адезориєнтованість щодо тих самих хвилюючих їх питань.

І так демократичний «Курер польскі» є діаметрально іншого погляду щодо ініціатив звороту польсько-радянських відносин, ніж тільки що наведений погляд п. Смогоржевського, вихвалюючого «власні сили» польської дипломатії.

Передусім вже зі самої стимізації обох тоасти, — яких загальні лінії є, очевидно, рівнобіжні, — з самих наголосів, покладених в комісарів заграничних справ на поодинокі точки спільного розумування, видно, що ініціатива переводженого порозуміння між обома державами поїшла з Москви.

Дальше «Курер польскі» цікавиться ролюю, яка призначена Польщі для відігравання в новій ситуації.

Перед війною для означення тої позиції (ссл. Польщі — пр. Ред.) вжито би безумовно образного вислову «зачітка при вазі». Була це термін відповідний в еспері, в якій — як гарно сказав п. Скішинський у Женеві — рівновага означала лише ривалізацію, balance of power тільки напруження, а забезпечення ставали «зав'язками». Що Польща не розуміє своєї ролі в такий спосіб, свідчить про це вчорашній тоасти нашого міністра заграничних справ. А відповіди п. Чічеріна доказує в цій тоасти повну односторонність. Не зячком при вазі, а необхідним чинником пацифікації Європи є Польща — чинником, якого при нікій спробі відбудови Європи не можна проминути. («Курер Польскі» з 29. IX. вступна стаття п. н. «Вчорашні тоасти»).

Тимчасом цілком близький своєю політ. фізіономією до «Курера польского» — «Курер Поранни» того самого дня глядять на ту саму справу з багато більшим скептицизмом. Правда, і «Кур. Пор.» застерігається проти ролі язичка при європейській вазі.

Хто гадає, що станемо в чужих руках атутом, який дозволяє вигравати себе нині проти Англії і Німеччини, завтра проти Франції, позастає проти Рад. Республіки, той мусить розчаруватись.

А проте автор лякається, що якраз більшовики глядять на Польщу, як на такий атут, отже не поділяє певности цитованого вгорі «Курера Польского» про односторонність поглядів на ролю Польщі пп. Скішинського й Чічеріна.

«Погроз», що їх ще так недавно більшовицька преса кидала під адресою Чемберлена і «перестороги» уділювані Польщі, щоб вона перестала бути зяряддям в руках «англійських авантюристів», свідчать пророчество, що в очах урядової радянської політики є досить трактована як поле досвідів для маневрів політики європейської.

І автор ставить більшовикам ріж-

ні й великі вимоги, без сповнення яких виключає успіх і тривкість радянсько-польської приязні. Таким кінцевим повожним бажанням є де-зидерат:

Якщо ідеалом тернових володарів нинішньої Росії не вистепає бути світовою пожежа, яка своїм потугам має в першу чергу огорнути сусідський край, то польсько-радянське порозуміння мусить початися від ліквідації ідеалу. («Кур. Пор.» з 29. IX. вступна ст. А. Скішинського п. н. «Супроти візиту п. Чічеріна»).

І адається, що саме в цім повожним бажанням криється «камінь преткновения», об який мусять перекинутись усі мрії про згоду і приязнь між Польщею та Союзом Рад. Республік, бо камінь цей — є фундаментальним камінем цілої ідеологічної будівлі комуністичної держави.

Нові повновласти для Троцького.

Інформації англійської преси.

Англійський консервативний щоденник «Морнінг Пост» подає сензаційну вістку про те, що всеозвучний радянський уряд рішив шляхом окремого декрету створити нову свою експозитуру торговельно-концесійного характеру в Лондоні.

Як відомо, в Москві існує під головуванням Троцького найвищий концесійний комітет. Його єдиною метою розглядати конкретні пропозиції європейських і американських капіталістів на промислові, рільні та копалинні концесії в СРСР і їх приймати або відкидати. Ось саме філію того концесійного комітету має бути відкрито у Лондоні. На чолі її стане голова і двох радників. Всіх їх призначить особисто Троцький. Комісія дістане далеко-йдучі повновласти та право кооптації нових членів у характері експертів. Всі її вчинки буде нормувати головний концесійний комітет із Москви. А практично буде вона розглядати і затверджувати концесійні оферти англійських капіталістів і консорцій. До її компетенції належатимуть також справи творення мішаних англійсько-радянських торговельно-промислових спілок на території радянського союзу. Лондонська комісія буде просліджувати і фінансову спроможність та силу усіх англійських кандидатів на отримання концесій. Щойно після прослідження фінансової спроможності

Церква св. Варвари у Відні.

(З приводу 150-літніх роковин перебудови її гр.-католиками і 140-літніх роковин віденської гр.-кат. парохії.)

І.

З минулого церкви й парохії.

В часах, коли над українським національним організмом нависли чорні хмари, коли супротивні хвилі бурі підривають самий корінь нашого існування, добиралося уже до самої душі українського народу, — приємно спинитись думкою на одній нашій фортеці за кордоном, що вже стопятьдесять літ служить вірно духовним потребам українських емігрантів. Служить і з успіхом береже емігрантську масу перед залливом чужого моря, перед безповоротним затопленням в його ненавистних, все чужинське нівелюючих глибинах. Фортецею тою є невеличка церква св. Варвари в І. окрузі Відня (І. Постгассе 8).

Церква св. Варвари і зв'язаний з нею конвікт або семінар для питомців гр.-кат. обряду, т. зв. Барбарейм, відіграли в українській національній житті величезну ролю. Ролю важного релігійного й культурно-просвітнього осередку, в якому все живим живичком було українське життя, й ролю неозціненого посередника між Сходом і Захо-

дом, між культурою і творчістю нашого народу з одного, й культурою та творчістю Відня, а з тим і цілого Заходу, з другого боку.

Довший час юрисдикція парохії розтягалася тільки на гр.-католиків Відня з тим, що парох церкви був обов'язаний заспокоювати релігійні потреби кожного гр.-католика й поза Віднем, себто в австрійській провінції, на його бажання. Завдяки заходам свідомих своїх завдань парохів поведлося з часом поширити юрисдикцію парохії на всіх гр.-католиків Відня й околиці, через що претенсії різних лат. парохів до наших людей втратили всяку основу. Так само дякуючи заходам парохів, підпертим чисельною перевагою гр.-католиків української народності, церква здобула собі скоро чисто український характер, що його задержала в повній силі до сьогодні.

А були віденськими парохами в більшості люди, що розуміли добре свою задачу на чужині. Дехто з них має справді великі заслуги не тільки на українській церковно-релігійній, але й на національно-культурній полі. Так уже перший парох, Василіянн Єронім Стрілецький (1784—1804), заложив велику бібліотеку, що стала основою капітальних бібліотек в Перемишлі й у Львові; він написав граматику української мови, що була першим підручником конвіксистів. Підкапат-

ський Українець Іван Олександрівський (1804—1813) та д-р Іван Снігурський (1813—1818), декан віденського теологічного факультету й пізніший єпископ у Перемишлі, стояли все на сторожі чистоти гр.-кат. обряду, перший причинився до утривання українського характеру парохії, другий зумів поширити юрисдикцію її на всіх гр.-католиків Відня й околиці. Іван Фогороси й в Підкарпатті (1818—1834) — автор української граматики для Угорщини; він перший подумав про гр.-кат. капеляни для українських жовнів і видав для них перший молитовник. Петро Паславський (1835—1847), як і інші, плевав усіма силами хоральний спів, чим притягував до церкви навіть різних визначних чужинців. Він виступав гостро проти польських патріотичних затій в семінарії, в чому добувалося навіть причину його трагічної смерті*). Дальші парохі йшли по собі в такий порядку: Д-р Спірідіон Литвиневич (1848—1857), професор теологічного факультету у Відні,

*) Паславського знайдено вбитого в церкві перед престолом. Убийство було правдоподібно діяє Георгій Ковальчук, який Ковальчук, одначе мотиви убийства не зовсім ясно. Дехто думає, що це сталося з намови поляків, які хотіли позбутись небезпечного противника на віденському ґрунті, дехто уважає це убийство особистою помстою дяка, якому парох за мало платив. Про це докладніше: Д-р К. Студинський «З пошуків латинської мови» 1917.

ІВАН НІМЧУК.

сти вона буде підготувати кон-
тракти та умови.

Аналогічно до льондонської
створено вже такі комісії у Берліні
та Парижі. Це доказує — пише
„Морнінг Пост“ — що Троцькому
дирекції вдалося досягти те, чого
він добивався вже від кількох літ,
тобто якнайближчого контакту з не-
близьким світом.

Знову польська преса інформує,
що в найближчому часі прийдуть
до Москви для безпосередніх пере-
говорів із Троцьким у справі кон-
сульської делегації Зєднаного Ню-
Йорксько-Чикагського банку (най-
більший робітничий банк у Зєднан-
них Державах), що розпоряджас-
я величезними капіталами. Якщо це
правда, то кроки цього банку бу-
ли першими з боку американського
зорганізованого капіталу в напрямі
зв'язання блискавичних господарських
стосунків із СРСР. Та це виключно
приватні почини приватного, хоч і
зорганізованого капіталу — але від-
них не так то вже далеко до наля-
вання офіційних зносин між Аме-
рикою та СРСР.

Радянська Україна.

Будова нових шахт у Донбасі.

У Донецькому басейні наміряють
побудувати 26 нових шахт. У спра-
ві тої будови приїхав до Харкова
ленінградський професор Бокій. Він
заявив представникам преси як спе-
ціаліст, що для підбору найвідпо-
відніших місць під будову шахт
буде зорганізована окрема комісія
для геологічного дослідження Доне-
цького басейну. На нових шахтах ма-
ється змеханізувати всі процеси до-
бування. Кожна шахта зможе дава-
ти по 100—500 тисяч тон та обій-
деться пересічно при коштах 5-ти
мільйонів рублів. Побудування шахт
замічено довершити на протязі 5-ти
літ, при чому, на думку професо-
ра, її можна буде реалізувати ви-
ключно силами СРСР.

Український експорт до Греції.

З Одеси повідомляють, що в
останні часи сильно зросли тор-
говельні зв'язки України з Гре-
цією. На протязі останнього року
торговельне представництво про-
давало на грецькому ринку збіжжя,
зудобу, домашню птицю, сірники,
масло, дерево, оселедці, рибу та
інші продукти. Разом продано в
Греції товарів на суму 1,670,000
карбованців. Крім цього за продано

Кожний може збогатитися
нупуючи один лос Деривної Клясової Лотерії
у фірмі „НАДІЯ“, Львів, Сикстуська 6.
Телефон 3336.
Загальна сума виграних около 10,000.000 золотих.

Головна виграна 400.000 золотих.

Крім цього:

1 виграна	250.000	1 виграна	20.000
2 виграні по	150.000	8 виграних по	15.000
2 „ „	100.000	11 „ „	10.000
2 „ „	50.000	20 „ „	5.000
2 „ „	40.000	30 „ „	3.000
2 „ „	30.000	65 „ „	2.000
2 „ „	25.000	128 „ „	1.000 т.т.

Що другий лос виграє. Тягнення вже 14-го і 15-го жовтня.
Цінні лоси: Цілий лос ал. 40, половина ал. 20, чвертка ал. 10.

В минулій лотерії виплатили ми між іншими виграні по:
Зол. 150.000 на ч. 26.082, 25.000 на ч. 40.363, 5.000 на ч. 44.435.

Поручимо замовляти негайно.

В тій місці витяги і переслати нам в листі.

КАРТА ЗАМОВЛЕНЬ ч. 204.

„НАДІЯ“ Львів, Сикстуська 6.

Замовляю лосів цілих по зол. 40— половинних по
зол. 20— чверток по зол. 10—
Належність золотих заплачу по одержанню лосу бан-
кетом ПКО, ч. 405.016 надісланим фірмою. 556 2-6
Ім'я і навісник:
Адреса:

Греції на протязі останнього року
25.000 тон цементу і 10.000 тон до-
нецького вугілля. Радянський Союз
займає на грецькому ринку шесте
місце щодо імпорту. Греції дуже
зацікавлена зокрема українським
збіжжям і на цей рік хоче ввезти
його 200.000 тон. 30% того збіжжя
привезуть радянські кораблі. Цього
року, значить осінь, продано Гре-
ції вже частину ячменю а по ній
прийде пшениця для приватних
фірм. („Правда“)

Український промисл у 1925—26 р.

Як відомо, весь фабричний про-
мисл у Донецькому басейні скон-
центрований в руках трестів. Ста-
левий трест передбачує на 1925—26
операційний рік виріб чавуна на су-
му 99 мільйонів пудів, сталі на суму
71 мільйонів пудів. Всього працюва-
ти буде у наступному році 18—20
великих гут. Для побилення ви-
робу сталі набувається ізза кордо-
ну фабричного приладдя на суму
16 і пів мільйона карбованців. По-
будовно-рудний трест має підняти
в операційному році 1925—26 до-
бування руди до суми 200 мільйонів
пудів. Для того тресту замовлено

за кордоном копальняного прилад-
дя на суму п'ять мільйонів рублів.
У цьому році буде занятих у
копальнях того тресту 12 тисяч ро-
бітників. Будуть урухомлені також
нові копальні в числі п'яти. У т. зв.
марганцевому районі буде чинних
три копальні, які дадуть 30 міль-
пудів руди, отже вдвоє більше ніж
перед війною. („Правда“)

Побільшення числа сільських громад.

Центральна адміністративно-тери-
торіальна комісія при Всеукраїн-
ському Центральному Виконавчому
Комітеті в Харкові рішила поши-
рити сітку сільських громад шля-
хом виділення на Україні 1.057 но-
вих громад. Таким чином поши-
риться теж сітка нових сільських
рад. Організація нових сільрад має
бути закінчена з кінцем жовтня.
(„Правда“)

Донецьке вугілля йде до Єгипту.

З Одеси повідомляють москов-
ську „Правду“, що через тамошню
пристань вивезено з початком ве-
ресня т. р. 25 тисяч тон вугілля до
Олександрії. На радянських кора-
блях повезуть те вугілля тільки до

Константинополя або до Піреї, де
його переладують на єгипетські ко-
раблі.

Українізація на Одещині.

Окрема комісія по перевірці у-
країнізації прослідкує стан україні-
зації у цілому ряді одеських уста-
нов а також в установах одеської
округи. Комісія скардилася, що украї-
нізація посувається вперед дуже
слабо. На 6.294 урядовців записав
46 опанувало українську мову впо-
ні. За те 4.661 урядовців не зна-
ють цілком української мови.
Комісія рішила утворити у кожній
установі органи, які будуть спе-
ціально слідкувати за перебігом у-
країнізації. Соіробітників, що не
знають і на протязі означеного ча-
су не вивчаються української мо-
ви, буде поступово звільнятися з
посад. („Правда“)

Л. Буржуа.

Смерть великого політика та
пацифіста.

У Парижі помер один з сеніорів
французької політики Леон Буржуа,
у 74-й році життя. Відомий як пре-
зидент сенату з 1921 р., лавреат
Нобля (нагорода за працю в ко-
ристь загального миру), один з пер-
ших творців Ліги Націй, член фран-
цузької Академії („безсмертних“),
делегат Франції у гагськім трибу-
налі, автор численних суспільних та
правничих творів.

Ось коротка подітчина його ка-
рієри: в 26 р. життя — адміністра-
тивний урядовець; в 36. префект
поліції в Парижі; від 37 р. посол,
радикал. В рр. 1893—2. був міні-
стром освіти, в 1893 — міні. спра-
ведливості; в 1895 — прем'єром,
спершу з портфелем внутрішніх
справ, пізніше закордонних; в
1898 — міністр освіти; в рр. 1902
до 1904 президент парламенту; в
р. 1905 — сенатор; в 1906 — міні.
зак. справ; в 1912 р. — міні. праці,
в рр. 1915—16 (підчас війни) —
міні. без портфеля; як бачимо —
перейшов майже всі ділянки су-
спільного життя. Вже в р. 1910
видачував свій твір „За Лігою
Націй“, в якому борови ідеї при-
мусового мирового трибуналу для
вирішення воєнних конфліктів.
Він був прихильником створення
міжнародної збройної сили, яка
могла би реально переводити рі-
шення гагського трибуналу мира.
Підчас мирової конференції, на якій

півн. львівський єпископ, від 1864
р. галицький митрополит; Микола
Нодь з Підкарпаття (1857—1862);
д-р Яків Ціпановський (1863—
1874); д-р Юліан Пелеш (1874—
1883), історик гр.-кат. церкви, пізн.
перший єпископ у Станіславові,
помер на становищі єпископа пе-
ремиського; д-р Теофіл Сем-
братович (1883—1899); Іван
Ших з Буковини (1903—1914), по-
мер на становищі пароху Жидаче-
ва в 1914 р.; д-р Йосиф Жук
(1914—1920), тепер в Америці; д-р
Мирон Горнікевич, від 1923
р. з них найбільше заслужений без-
сумніву Пелеш, бо він є автором
великої історії уній гр.-кат. церкви
в Римі (Geschichte der Union), а
що вони разом були гарними про-
повідниками і дбали про чистоту
української мови, впливаючи ось-
так і на духовенство в краю. Ко-
пітар шойно в гуртку при церкві
св. Варвари довідався, що йому
треба було знати про українську
мову, в тім гуртку були й перші
наші грамматики, між ними Йосиф
Левинський.

І своїх і чужинців притягав до
церкви найбільше наш хоральний
спів. А треба знати, що на бого-
служення до церкви св. Варвари
заходили й заходили часто най-
вишараніші чужинці, світські й ду-
ховні; бували в ній періодом члени
місарської родини, а навіть воло-
дарі чужих держав, особливо в
часі віденського конгресу, коли то

хор російського амбасадора у Відні,
українського гетьманця гр. Андрія
Розумовського, виступав у ній з
композиціями нашого Д. Ст. Бор-
нянського. В церкві св. Варвари
відбувалися також урочисті висвя-
чування єпископів. Не треба й ка-
зати, що наші віденські парохі
старалися особливо в таких уро-
чистих хвилинах виступити якнай-
гідніше і представити гр.-кат.
обряд якнайкраще перед чужими
людьми. Не диво, що краса наших
богослужень причаровувала ба-
гато чужинців, а декого з них при-
ковувала так, що вони ентузіазму-
валися для гр.-кат. обряду. Таким
ентузіастом став 1813 р. гр. Карло
Куденгове з Альзасу, таким став
1829 р. еспанський інфант, архи-
князь Карл Людовик. Перший при-
крашував церкву дорогими іконами,
другий перенявся так красою гр.-
кат. богослуження, що завіз гр.-
кат. церкву в своїй Італійській до-
мінії, в князівстві Люкка*).

Накінєць треба згадати, що гур-
ток при церкві св. Варвари має за-

*) Церква ця існувала ще в 40-х роках
м. ст. Придворним капеланом у ній став
1829 р. угорський український Микола Лу-
каш, автор грамматики української мови
в українських проповідях. Князь Карл
Людовик дав йому грошей підмови
Іваном Головацьким, він піддержував
також українське наддніпрянство, нар. „Ві-
сник“ тогочасного Головацького в 1846 р. (Дав-
иридан Головацький: Основание Гр.-кат.
церкви в князівстві Люкка в Італії. Матері-
али Н. Т. І. № III, 1914, том 120)

слуги і для української історії. А
саме з нього в часах Паславського
вийшли перші копії високопатрі-
стичного літопису української цер-
кви (Annales ecclesiae ruthenae) Ми-
хайла Гарасевича. Очевидно, що
гурток цей не був ніколи глухий
і на політичне положення україн-
ського народу. Особливо ж рішуче
треба було реагувати по всі часи
на всякі посягання й замаху Поля-
ків, що загрожували політичному
життю галицьких Українців**).

II.

Сучасний стан і вигляди на будуче.

Коліс церква св. Варвари була
значно більша: вона мала гарну
галерею для публіки, великі хорні,
звоницю і т. д. Однак після пе-
ребудови старого монастиря св.
Варвари на нинішні державні бу-
динки (головна пошта й міністер-
ство торгівлі) зменшено церкву
до її теперішнього виду. Тепер во-
на маленька й темна, тісна також
захристі. Всеж такі нинішні по-
треби двохтисячної української
колонії у Відні вистарчає вона
вповні і хіба тільки на Великдень
і на Різдва не може амстити всіх
вірних, коли позаявлять до Відня
і інші люди з провінції. Церква
стиснена згаданими вище держав-
ними будинками, тому вона гу-

битися в своїм оточенні; знадво-
ру пізнати її хіба по тім, що на
ній є невеличка вежа з хрестом і
годинником. Перед церквою є ма-
ленька площа, на якій відбувається
щорічно Йорданська урочистість.

Свого часу був план зовсім аде-
молувати церкву св. Варвари й
визначити гр.-католикам малу цер-
кву на передмісті Леопольдштадт,
на Пратерштрассе. Однак після
довгих переговорів постановлено
збудувати нову парохіальну церкву
разом з парохіальним домом з су-
єдставі монастиря Домініканів, з
чого також нічого не вийшло.
Проект здемолувати церкву й ви-
значити гр.-католикам на її місці
якийсь барак на окраїні міста ви-
кинуто був і цього року — в зава-
рину був і цього року — в зава-
рину з задуманим проїздом улітку
до великого будинку поштової ка-
си ошадностей, що стоїть по дру-
гій стороні церкви. На енергійну
інтервенцію пароху вдалося при-
поміти кард. Піфля цей проєкт
державної влади позаяти. Моти-
вовано саме тим, що церква має
свою сторінку в українській істо-
рії, що Українці дорожать нею, а в
тім і число їх так поважає, що
годи спихати їх до бараку.

Цим разом повелось ще відсу-
нути небезпечку від церкви, але як
буде далі?

Коли так пригнітяться нашим
людям у Відні (а вониж творять
ту церкву, вони її основою), то
чи можна обійтися від болітця

*) Пор. д-р Василь Шурат: На до-
світку нової домі. (Стаття) При церкві
св. Варвари в Відні. Львів 1919, ст. 65
і далі.

бороння переведення такої ідеї, мал проти себе Англії та Америку, що вважали зайвою таку збройну організацію. Був ворогом окупанції Рурщини і з цього приводу демісіонував зі становища президента сенату. Та одночасно як справозадаєнь Версайського договору у сенаті бороння його в імені пошани міжнародних законів та моралі.

Упадок „Газети Варшавської“.

Ще перед тижнем принесла була польська преса вістку про те, що „Газета Варшавська“, центральний орган польської народної демократії скоро перестане виходити. Відомості польської преси були такі докладні, що розмішували вже навіть редакторів „Газети Варшавської“ частинно на дипломатичні становища, а частинно до складу редакції варшавської „Газети Поранної“. Очевидно, що вістка про захитання матеріальних підстав того найстаршого, бо заснованого ще в 1774 р. варшавського пресового органу, викликала неабияку сензацію. Бож круг читачів тої газети рекрутувався переважно з польських бюрократичних кол, які були все переняті вшехпольською політичною ідеологією, отже саме тою, яку пропагувала „Газета Варшавська“. Упадок її в нинішніх часах точ і незвичайно важкої економічної скрути вказував би взагалі на занепад поширюваної нею ідеології.

Нам з обсервації якось важко було допустити, щоби та ідеологія банкрутувала, бо практика саме вказувала навіть на деякий її зріст.

Та ось сама „Газета Варшавська“ з 30. вересня принесла сама підтвердження газетних відомостей. Вона дійсно паде, але не зовсім, бо ратується від цілковитого упадку ще фузією з варшавською „Газетою Поранною“. З днем 1. жовтня не буде вже „Газети Варшавської“ тільки „Газета Варшавська Поранна“. Отже обидві названі газети злучилися в одну, поробивши собі взаємні уступки в названню нового органу. Новий орган матиме той самий політичний напрям, що був у них передтим, отже вшехпольський і виходитиме щодня ранком у побільшеному об'ємі. Чи дозго продержиться цей новий орган у побільшеному виді, про це переко нас мабуть недалека будуччина.

Жертвенність мірилом життєздатності.

Українська еміграція в Чехословаччині і „Рідна Школа“.

Головна Управа УПТ-а одержала від Кружка сімнадцяти студентів „Каменярів“ в Пшібраві 430 кч. на „Рідну Школу“. На цю суму зложив почесний член Кружка п. інж. Степан Шараневич, директор колегіуму в Штіце 300 кч., а решту п'ятеро члени Кружка „Каменярів“. Крім цього одностороннього датку зобов'язався п. інж. Шараневич скласти ще місяця 5% своїх поборів як добровільний даток на „Рідну Школу“ у висоті 150 кч., себто 25 дол. місячно. Також всі члени Кружка „Каменярів“ ухвалили оподаткуватися на „Рідну Школу“. Такі самі ухвали передали студенти і емігранти в Празі, Подєбрадах, Братиславі, Берні, Іозефові і інших місцевостях. Так пам'ятають на „Рідну Школу“ ті, що живуть серед важких матеріальних обставин. Таке велике розуміння значення „Рідної Школи“, цієї важкої інституції в сучасному великому лихолітті приносить честь нашій еміграції.

Студентам, що цей гарний приклад спонукає і ту велику частину українського громадянства тут, в краю, яка досі стояла осторонь „Рідної Школи“, виконати свій найсвятіший обов'язок.

„Рідна Школа“ внаслідок байдужості і необов'язковості нашій суспільності находитись тепер в таких невідрадних матеріальних умовах, що треба було деякі курси УПТ-а розв'язати, деякі школи УПТ-а закрити, та чимало клас УПТ-а стягнути. Виплата платень на „1-го“ тих учителів (двох) УПТ-а, що остали в службі „Рідної Школи“ є під великим знаком питання, а крім цього зазлегли дозги, претенсії Каси хорих і Пенсійного Інституту збільшують видатки Товариства. До того ж треба додати братися негідно до будови нових шкіл на місці зруйнованих депожарних, до творення шкіл, курсів і вартатів промислових, ремісничих і т. п. Звідси візьме УПТ-а фонди на ці необхідні потреби?

Як що наша суспільність не уявить собі як слід грози положення і не поспішить негайно з більшою визначною односторонньою допомогою, а опися постійними місячними випадковими датками не уможливить прийти УПТ-у до рівноваги, то наслідки такої байдужості будуть дуже сумні.

Та з огляду на велику небезпеку сподіємось, що озветься громадська совість, озветься почуття обов'язку; надіємось, що гарний приклад нашої еміграції в Чехословаччині спонукає всіх досі байдужих негайно прислати більш жертви на Касу Головної Управи „Українського Педагогічного Товариства“, у Львові, Ринку ч. 10.

Коли жертвенність мряється життєздатністю нації, то ділами доказим, що ми ватиме спосібна до життя.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

На податкові теми.

Мастковий податок від царинного майна.

Знаємо, що католицьке духовенство, боронячись проти посягання на церковне майно, спиралося на праві канонічні, австрійській конституції та всяких інших правових нормах, які — очевидно — в Польщі рідко коли мають яке значення. Однак не чули ми, щоби хто з оборонців непорушності церковного майна оперся на самий закон про мастковий податок і в ньому шукав рятунку для церковного майна. На нашу думку — закон стоїть на боці оборонців церковного майна; лише, що на законі невірно обгрунтована інтерпретація міністра скарбу штовхнула практику в сторону протилежну намірам законодавця та букві закону.

Справа в тім, що закон (арт. 3, II т. т. д. закона. Д. з. 3. ч. 94 поз. 74 1922) цілковито звільняє від масткового податку „мастки чи їх часті, які служать безпосередньо цілям релігійного культу, науковим, освітнім, культурним, добродійним і санітарним або доходи з яких обертаються виключно на згадані цілі“. З тексту ясно випливає, що церковні добра поставлені в цілковито однакові умови щодо оподаткування, як і майно інституцій освітніх, добродійних і т. д. Візьмим приклад: Лічниця добродійного товариства має нерухомість, яку віддає в ужиткування лікарям — як винагороду за їх працю. Положення цієї нерухомості з правового погляду є те саме, що і церковних земель. Ясно, що питання про оподаткування чи неоподаткування відносно одного і другого майна — згідно зі законом — повинно бути розв'язане однаково.

Розпорядок міністра скарбу (§. 4. В. т. 6. Д. з. ч. 4 поз. 32 — 1924 р.) допустився недопустимої інтерпретації припису закону. Міністер каже, що ніби то „тільки від мастків і їх частей, що служать цілям релігійного культу, закон вимагає, щоби вони служили тим цілям безпосередньо“. До мастків добродійних, освітніх і т. п. інституцій вимога безпосередності служення цілям не відноситься. Порівнявши цю інтерпретацію з текстом закону, мусимо прийти до висновку, що вона не спирається на закон, що вона йому суперечить, та що міністер допустився переступлення уділеної йому повноважності, бо оподат-

ковує ті добра, які закон звільняє від податку.

На нашу думку — всі адміністратори церковних дібр повинні нести рекурси проти виміру масткового податку до відкличних комісій. То повинно бути зроблене в місячному ретинці від доручення платничного наказу про остаточний вимір. Пізніше проти рішень (очевидно негативних) тих комісій слід рекурсувати до Найвищого Адміністративного Трибуналу. Справа йде про великі інтереси і варто все зробити, щоби їх обергти. Можна думати, що не рекуренти, а міністер буде червоніти перед Трибуналом за свою інтерпретацію. Не допускаємо, щоби якийсь совісний і думуючий правник міг признати правильною інтерпретацію міністра Мак.

Відгуки дня.

Сон на яві.

Від якогось часу вперто вдержується у Львові перекопання, що я розбогатів. Немає дня, щоби хтосьбу з товаришів чи знайомих не звертався до мене за доказом.

— Приятелю — кажу одному — та авідієш я маю мати гроші? Худяга з такий же, як і ти!

— Но-но, знаємо ми — відповідає перст — в тебе гроші є, тільки ти скупий. Забув, як ходив за пару золотих на базарі?

Заки я встигну щось сказати, відходить обурений на мою скупість.

— Пале Галактіоні! Злибає мене невідомо знайомих радник. Коли купує камінь?

— Яку камінь? За що?

— За що? — підсміхається жрець осліпленої Теміди. А зносил?!

— Як зносил?

— Ніби ми не знаємо! Але... вибачте, я спішуся.

Лише мене здивованого і лютого. Що властиво це все має значити? Звідки це слава багатого чоловіка? Хіба може який спадок з Америки? Але ні! Недавні, що дістав листа, що всі мої знайомі з океаном здорові і біди.

Хто зна, чи був би я дійшов коли до причин погодились про моє багатство, як би не один отень доктор. Стріну з його передучора коло „ламисниця“ і став балкати. Недалекій монастир Кармелітів дав перший тему до розмови. За цим, льогічно йдучи, маю обговорювати кончастість цієїбату, а з цього перескочили на кескі часи.

— Що важ, каже отень доктор, — махнув пером і гроші як полова сипались.

— Дай Боже вам стільки біди! — побажав я йому від щирого серця.

— Що? в нас також але!

— А може ні!

Отень доктор хвилюк дивився на мене прижмуренні оком, а далі не втерпів.

думок і побоювань за дальшу долю церкви св. Варвари. Не можна жому, що на наших таки очах продають десятки й сотки наших людей, особливо молоді, в чужому морі, пропадають безповоротно. Дві причини складаються на це: довільна, але немінуча германізація, що є природним впливом великого німецького культурного центру, й жива, неперебірлива антирелігійна (передовсім антикатолицька) агітація, що її в останніх роках ведуть у Відні з великим розмахом. Короткий погляд на суспільне й матеріальне становище, як і на розподіл українського елементу у Відні пояснить нам найкраще одно і друге.

Українських емігрантів у Відні можна поділити на дві нерівні групи: більшу робітничу й меншу інтелігентську. В одній і другій є більшість таких, що прийняли австрійське горожанство, стали Австрійцями. Меншість живе на становищі „теримих“ чужинців, горожан без батьківщини. Ті, що мають австрійське горожанство, здебільшого забезпечені: б. урядовці вістають пенсії, інші (робітники) працюють по всяких державних і міських установах. Далеко тяжче положення „горожан без батьківщини“, до яких очевидно треба зачислити й дрібну вже нині горстку політичних емігрантів як з Західної, так і з Великої України. Ті люди вповняються в великій більшості

дійсно божим чудом через життя — живучи серед найбільших злиднів, голоду й холоду. Бо якже здобути їм працю й заробіток, коли Австрія ціла терпить на хронічне безробіття, коли свій власний кваліфікований робітник, свій власний інтелігент не можуть знайти роботи?

Можна б іще пробувати ділити наших віденських емігрантів з партійно-політичного погляду, але це багато нам не пояснить, зрештою партійно-політична диференціяція українського елементу у Відні пішла не надто глибоко. Нас цікавить в даному разі процес денационалізації віденських Українців, а він в сучасних відносинах мусить поступати, на жаль, швидким темпом. Бо сприяє тій денационалізації саме змальована вище суспільна структура нашої віденської колонії, повна економічна її залежність від чужих національно-державних чинників з одного, або безвихідне матеріальне положення її з другого боку. Сприяє й відірваність від рідного ґрунту, а то й поступенне заграчування всякого зв'язку з Рідним Краєм, що абсолютно за мало цікавиться тою еміграцією — в противенстві до Чехів, Магарів, чи хочби Польків, що не тільки інтересуються, а й опікуються своїми людьми у Відні.

Однією запора денационалізаційної хвилі — своя церква. Це найкраще видно на дітях не раз передових наших Віденців, бо на них

найскорше ділає чужа школа, чужа вулиця, чуже окруження. Це батьки мають якийсь зв'язок з церквою і свої діти до неї посиляють, там германізація не має більшого впливу; деж справа мається навпаки — там уже друге наше покоління пропадає для нас безслідно. Вже тепер треба церковні науки говорити українським дітям німецькою мовою, а що буде в найблизкій майбутності? Чи не прийдесть так говорити до всіх вірних, чи не доживемо ще того, що гр.-кат. парохія у Відні буде складатися з Німців?...

Друга справа — протирелігійна агітація, що зазначується головним чином масовими виступами з католицької церкви. Агітація ця має у Відні загалом значний успіх, бо в останніх роках покидає тут католицизм коло 20.000 осіб річно. Обчислюють, що якщо цей рух поступав з такою силою далі, то за дватри людські покоління не стане у Відні ні одного католика... Шодо віденських гр.-католиків, то їх цей рух захопив дещо слабше. Всеж таки дотичні цифри з двох останніх літ не ворожать нічого доброго на будуче. Так в 1923 р. виступило з гр.-кат. церкви у Відні 33 особи (вступило 5), в 1924 р. виступило 27 (вступило 5).

Так отже бачимо наглядно, що як денационалізація через вплив великого міста (непотрібно пригадувати, що найскорше поступас вона

в мішаних подружках), так і протирелігійна пропаганда може стати з недалекий майбутності поважною загрозою коли не для дальшого існування, то в кожному разі для національного українського характеру нашої парохії у Відні.

Цьому по силам протиділати — обов'язком кожного з нас, в першій мірі однак відповідальних за долю церкви чинників. Тим більше, що ролія її ще далеко не закінчена, що вона повинна й мусить сповняти за кордоном свою місію. Тим більше, що церква ця переходує в своїм нутрі і в парохіальнім уряді при Рімергассе щини скарби-пам'ятки, дорогі серцю кожного віруючого. Так в церкві св. Варвари найшли приміщення в окремій скритці мошні архієпископа польського Йосафата Кунцевича, проголошеного римською курією свягим. Так є в ній прекрасний іконостас і кілька дуже вартісних образів, між ними образ св. Спірідіона, куплений 1814 р. згаданим уже гр. Куденгове. На згадку заслуговує ще й євангеліє, видане Київо-Печерською Лаврою 1780 року, в срібнім окутті, з чудовими прикрасами (гравюрами) — дар Марії Тереси, як також багато інших цінних пам'яток. В домашній парохії переховується бібліотека, архів і книжки парохії, що ведуться від її існування, як також великий образ св. Миколая, дар тогож самого Куденгове.

Розпочався довгий процес (всіх судових справ було щось 15), бо північний Клуб засіяв судами і великими жидівськими адвокатськими кружками старався насамперед довести, що фортепиані ходили під якоюсь ділянкою біля Проскурівки, котра в 1920 р. в часі відвороту Польщі належала до його польському житланові (тепер майорів 53 п. в Стрию) Янові Турі, а цей давав до його познаному Клубові. Ця тема упала, бо майор Тура як свідок заперечив, щоби дістав в дарунок спірний фортеп'яний і щоби його описав дарував познаному Клубові. Перед кінцем процесу північний Клуб виступив з тезою, що спірний фортеп'яний право зареєстровано за підписом Клубу, а він тим самим забрав його на власність і цього не доказав, бо переслухав на цю обставину польські офіцери факту ревізійний фортеп'яний не потвердили. Натомість переслухавши під присягою свідки проф. Василь Безкоровий, доволитий директор "Тернопільського Бюро" і радник Іван Топольницький, бувший голова "Української Бесіди" — як рідного слухавши як сторона д-р Степан Чумака, що знав спірний фортеп'яний здала, ринучи і показав всім туди ж ствердили по огляденні його на місці на основі певних згоря означених характеристичних примет, що спірний фортеп'яний є власністю позиваючих товариств.

На дніх доручено адвокатом д-ру Ст. Барановичу писати присуд суду окр. в Тернополі з дня 8. вересня 1925 р. до Сд. в 34/23/37, котрого тенор звучить:

Північний офіцерський клуб довжин до 14 під строгістю виконувати вимоги дозволити стороні короткочасний фортеп'яний зріхової краси фірми. Прокш і заплатити кошти спору в квіт. 485 зол. 70 сот.

В мотивах присуду устійнено на основі записаних свідків проф. Безкоровий і радника Топольницького та інших стороні д-ра Чумака, що позивачі Товариства є власниками спірного фортеп'яного і, що північний клуб прийшов в його посідання в спосіб безправний, не виклавши ніякого титулу посідання і мусить устійти дозволити (8 372 і 8 373 ш. зак.). Суд не прийняв також факту ревізійний спірного фортеп'яного, бо по сумі арт. 1. зак. з 1714 1919 Б. з. ч. 32 про річіві вості чинити має держава право ревізувати для себе на власність відплатою рухомі річі для заосмотрення армії або оборони держави, а фортеп'яний як річ відкрито непотрібна для заосмотрення армії або оборони держави не підпадає під постанову цього артикулу. Зрештою не додержано тут і формальної постанови з арт. 6 ш. зак. на, бо не видало ревізійного наказу через владу адміністрації і військовий скард не став власником спірного фортеп'яного — отже не міг ним стати і північний клуб. Присуд устіймоє, що фортеп'яний забрано з поминенням постанови арт. 6 і арт. 7. ш. зак. і що поминення цих постанов на основі арт. 15 ш. зак. може бути карав як надужиття урядової влади по сумі зак. на карго.

Північний клуб мимо цього нік не хоче вдати фортеп'яний їх власникам і вис апеліцію, не маючи до неї ніякої мериторичної ні формальної основи. Для виконання присуду треба буде прохати бутині офіційні інтервенції згоря і сам факт подати до відомо Лиги Націй з долученням оригіналу присуду.

Зі спорту.

Бернот — Україна 2 : 1 (1 : 1).
(Перемігши.)

Осінній тихий день. Над берегами Сяну. На гриш Гайбору. Здалека рибки фортеп'яні, два мости над рікою, високий міст і замок старовинний, а даліше мартинів горби підколомом мерехтять.

Прихлила зі Львова (27 вересня 1925) футбольна "Україна" на реванж з перемігши славетним "Беркутом". За серпневу неадапту і сором перед світом хотіли Львівська безпощадно відомстити.

Баруседичів не треба футболіст, — похвалялися гравці "України" ще в поїзді, — він сьогодні не буде мати роботи. Але ріжні зловіщі ознаки не промовляли на користь "України": голова футбольної секції програвав у дорозі в "Львів" через даму, небезпечний (мускулами) Волякш явля фаворизував "Беркута", а перед самим змаганням Оприск, медуваючи мяч, перебив шилом душу. Грою охляло і гравці запар охляли. На третійг прийшлося грати господарським мячем, новим, малим і легким. І вже тоді було видно, що "Україна", привілка до "Холодного терену" і важких шваканів, не дасть собі ради з надутотою шкільною м'ячем обемі і малої ваги. І вже тоді було ясно, що легше членові "України" топнути чи навіть збити з ніг першого лішого гравця з "Беркута", ніж копнути морозистий мяч. На суддію п. Слезак теж не можна було покладати надто нечужих надій. Публіка, досить численна, уся була по стороні "Беркута", не так як у Львові, де виши радше овлескують чужі дружини, ніж свою.

Перебіг гри був не дуже цікавий. Стріляло до воріт з обох боків було мало, бо "Україна" мала лише одного стрільця Мурського, а той один мав шаленого "меха". Карного стріляв певно 3-4, зате

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

д-р Володимир Ніжик

веле від 25. вересня 1925. р. адвокатськ. канцелярію

527 в ЯНОВІ 6. ЛЬВОВА. 4-10

змарнував багато некарних стріль. Крім того дві погарні позиції спаталанив Чорний. Для "Беркута" перші ворота стріляв Алексєвич 3-4, другі Манай 5-14, перед самим кінцем змагання, "Україна" в грі жала велику технічну перевагу, що видно хоч би з відкинення варіантів 8 : 3, але "Беркут" грав амбітно і з більшою поспешністю. Його заложники доказували чудес гербізму, не гірший був і воротар Дрозд. З гравців "України" найліпший був Даківський. Оприск несмащичним оплесками похощив ворожих гравців, але безуспішно. Робить враження зухомитого гравця. Але й молоді списувалися дим разом поганенько. К-р не вміє стріляти, Б-акові мяча раз-два підбирали, І-ко отжівий. Гравці повинні рішуче зайнятися систематичною руханкою, що одивка дає шпакість і силу тіла, і не занебавати легкої атлетики, що є коначним підготуванням і просто необхідною передумовою всякого спорту. Т. Ф.

Буй Тур — Сокол 3 : 1 (1 : 0)
(Станіславів.)

Дня 27. IX. ш. р. розіграв "Буй Тур" товариські змагання зі "Соколом". Гра на загал дуже цікава, проваджена під знаком переваги "Буя Тура", який виступив до змагання з кількома резервними гравцями.

Ворота для "Буя-Тура" стріляли: Козло з гарного перебігу, другі Моклоуш з подання Козла і треті Павловський з вільного. Одиночі Ворота для "Сокола" стріляв середина нападу.

З "Буя-Тура" вирізнялися передовсім: Гусак, Козло і резервний воротар Лабенський; з Сокола натовісний оборона і праве крило. Наріжники 3 : 2 для "Буя-Тура". 3-сний.

Бібліографія.

КНИЖКИ.

Омеля Попович: ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ ВСЕНАРОДНІХ ШКІЛ. II частина (3-й рік науки). 1925. Накл. Українського Педаг. Т-ва. Ст. 59.

ЖУРНАЛИ:

СВІТ, ілюстрований двотижневик. Ч. 12. Зміст: Під осін. Артур Рембо: Офелія, пер. В. Бобинський. Д-р Л. К-я: Життя і смерть. П. Боротба зі старістю. Книж Поліщука; Петро Добрянко (з волинських оповідань). З життя Ескімосів. Василь Атаманюк: Нас так багато... Розповідки в Криму. Зеркало. Мандрівка риб. Освіт. печатки. Пам'ятки старовини. Павло Лада: Мамуся! Талісмани. В новій ролі. Віктор Гюго: Смерть члена конвенту. Пам'ятки Івана Жижки. Найстарше дерево на світі. Варварська мода. Легенди шахової гри. Театр пустині. Спадщина царів. Культурна праця. Боротба за воду. Шляхін і Горкий. Нові книжки Я. видання. Баталія. Жолудок Львова. Використання морських хвиль. Наші пластуни. Місто вічної молодости. Веселій куток. Ілюстрації: Місяць і ч. Р. Тегнер: Побіда, Оксана, 4-літня танцювальна трупа Авраменка. Ректори українських високих шкіл у Чехословаччині. Оселя Ескімосів. Гурт протестарських письменників у Канаді. Катерина Лопухіна, танцюристка. Красуна з гір — світла. Сеньковський. Драматичний гурток в Перемишлі — світла. "Спорт". Пам'ятки Жижки. Варварська мода. Спадщина царів. Народний Дім в Знесінні. Біля Львова. Перша жінка-професором атанові. Володимир Божейко, п'яністка. Святочне відкриття пластової стіни. В додатку 10-й аркуш оповісті П. Бела: "Атлантід" в перекл. В. Завадської.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстр. журнал для дітей. Серпень, ч. 8. Зміст: Людмила Волошка: Ранок. О. Білоусенко: Гол-гопі Соня Веселка: Наука. О. Білоусенко: Колобок. Нуса: Кого я люблю. Яр. Мандюков: Оповідання слявочки. П. Люпенко: Котича наука. О. Білоусенко: Понад рідним краєм. Слава Яремкова: Казка про палючу і сонце. Іванна Блажкович: Відважна Оксана. Т. Слюк: Несподіванка. Комарове горе. М. Рубакін: Як завіря провають та добувають собі їду. Павло Богущий: Моя любов. — Сміховники. — Загадки.

Посмертні згадки.

Станіслав Бриневич, бувший майор австро-угорської армії, а після підполковник Української Армії, помер в Тернополі 30 липня 1925 на сімдесятому році життя. Покійний родився в Немчи пов.

Бродя з священної сім'ї і по скінченні семої класи гімн. вступив до війська з опису до Кадетської школи. Як офіцер служив в різних полках. В р. 1902 внаслідок нещасного улазку з коня став інвалідом і в ранзі капітана пішов на емеритур. Поселився в Тернополі, звідки похолодя його батько і де мав малу реальність і він життя скромного емерита, належачи до місцевих українських товариств. З вибухом світової війни вступив до військової служби в етані й авансував тут на майора. По познанні Австрії, маючи вже 63 роки зголосився сам до військової служби в У.Г.А. і став шефом санітарних заведень в Тернополі, де сумлінно і з повною посвятою сповнював свій обов'язок, авансувавши з часом на підполковника У.Г.А. По відвороті за Збвуч. Покійний остав на місці для опіки над недержими. Поляки по заватті Тернополя його арештували і посадили в "Бригидак" у Львові, а після довгий час конфінували. За більшовицьких часів арештовано його вдруге, але ні польська, ні більшовицька тюрма не адомила його твердого характеру. Покійний — безжениий до смерти жив в останніх роках у великій нужді, бо власного майна крім хатини не мав, а поляки до кінця не виплачували йому його австрійської офіцерської емеритури. Мимо ліхоті долі не падав духом і вірив у наше повне воскресення. Похоронили його при численному залучі тернопільського міщанства і нашого бушного стрільства. На жаль ані ніхто з духовенства, ані з бушних старшин У.Г.А. не поспішав доїхника над його могилою В.И.П.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітканіч:

Бережани. Сала Сокола.
3.X. "Вихрест".
8.X. "Гріх".
9.X. "Казка Старого Млина".
10.X. "Сатана".
13.X. "Ніч під Івана Купала" (прасальна вистава).
Підгайці. Сала Сокола.
4.X. "Циганка Аза".
5.X. "Пан Твардовський".
6.X. "Мавуся Богуславка".
7.X. "Віа".
11.X. "Ніч під Івана Купала".
12.X. "Казка Старого Млина" (прасальна вистава). 562 2-2

Український театр під дир. І. Ногутяна.

Збараж сала Сокола.
Субота 3.X. прем'єра "КНЯЖНА ЧАРДАША".
Неділя 4.X. "ХАТА ЗА СЕЛОМ".
Понеділок 5.X. "НАТУСЬ".
Второк 6.X. "ВАРОН КІМЕЛЬ".
Добровіра сала Просвіти.
Субота 3.X. в день свята кооперативи "ЗАПОРОЖЦЬ ЗА ДУНАЕМ".
Любичи сала Просвіти.
Неділя 4.X. о год. 2 пополудне "ЗАПОРОЖСЬКИЙ КЛАД".
З днем 20. IX. заанжовано до театру п-ро Сосенко як співачку і п. Сосенко 6-рітот. 569 1-3

Український мішаний хор Д. Котла:
П'ятниця 2.X. Львів.
Субота 3.X. Львів. 518 7-2

Адміністрація хору повідомляє, що окремих концертів для шкільної молоді не буде, а через те на кожний концерт призначено відповідне число студентських місць по ціні 1 зол. Білети на всі концерти продає Народна Торговля (Ринок 36).

Дрібні оголошення.

БОНЦІОНТА рутинного, здібного до ведення канцелярії прийме негайно адвокат на провінції. Зголошення враз з усіма приймає з темності Гринь Банд в Тисмениші. 553 3-2

НА ЗИМУ поручаємо в величчій виборі

КОВДРИ на пуху, вовні і ваті
КОЦИ верблюжі і вовняні
МАТЕРАЦИ, ПОДУШКИ, ПЕРНИ
ПОЛОТНА, ШИФФОНИ, ВСИПИ
БАРХАНИ і ФЛЯНЕЛІ
БАТАЛІНА біла і чорна

565 1-2 Цни умірновані.

Вийшли з друку накладом У. П. Т.

Граматичні вправи

укладу Омеляна Поповича.

Головний склад в Книгарні У. П. Т.

564 1-1
Львів
Руська 3.

ДЕШЕВИЙ місяць для Пам'і 30 зол. плаш, 40 зол. костюм, робота першокласна, вишукта, жіночий крапеленький сукно, Йосиф Фік, вул. Блхарська ч. 20, 553 2-15

БУВШИЙ австр. старшина пислужив 34 літ, сотник української армії, жонатий, має кількоро дітей шіх хольа до шкоти, літ 57, без ніякого макету і пенсії, просить о яку посаду канцелярію або місце-ву. Зголошення до Адміністрації для Старшин. 2-3

БУХАР-ЦУКОРНИК, каналір, тверезий, здібний, з добрим рекомендаціями до реставрації потрібний. Брунеч, Підгайці. 567 1-2

ДВОХ ІНВАЛІДІВ У.Г.А., які асимаються до продажу денонціоналі, просить Вир. оо. парохів, які уладжують місці у своїх парохіях, ласкаво повідомити їх на адресу Л. Якіс у Замітоті п. Підлісний малі, бодай два тижні наперед про рішення місці і в цей спосіб допомогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 1-2

14 і 15 ц. л.

УТЯГНЕННЯ 1-ОІ КЛАСИ.

Гол. виграна 400.000. Кількадесят виграних великих і 32.500 менш. аграших.

Цілий тис. Половина Четверть

40 зол. 20 зол. 10 зол.

Зі згляду на зближаючийся термін татненія просимо спішати з замовленнями. Плати гри і пошто-ві чеки даром.

Дім Банковий ШІЦІ ХАЕС, Львів, пл. Марійська 7.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

д-р Остап Жук

веде адвокатськ. канцелярію в БУНІВСЬКУ

557 — пошт. СЯНІК. — 2-3

ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВСТИХ!

Чай проти товстіння

в пачках по зол. 250 поручає

Аптіна М-ра Лешна Сладковського 497 б) Львів, Галицька 19. 2-6

Перламуттера Ультрамарины е найкращою найвидатнішою краскою до біла, вапа і малювання. Спеціальна ультрамарины для цукроварень і текстильних фабрик.

Фабрика ультрамарины Х. ПЕРЛЬМУТТЕР

Львів-Знесіння,

190 бюро: вул. Слонечна 25. 8-10

футра мужеські футра жіночі

поручає магазин і робітня футер

Олександра Врубля

Львів. вул. Галицька 20, I. пов. 276 12-30

Позір Бузеччина!

На 25. жовтня 1925 о 2 год. в Бурі на Греблі відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОР

Кружка у. П. Т. в Буську.

Ярема Євген, Д-р Струтинський Микола голова. 566 1-1 секретар.